MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ **Muistio** **Liite 1**
Neuvotteleva virkamies 3.5.2022
Suvi Ruuska

VALTIONEUVOSTON ASETUS EUROOPAN UNIONIN RAHOITTAMIEN ELÄINTUKIEN VALVONNASTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

1. Yleistä

Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetussa laissa (193/2013) säädetään tuotantosidonnaisesta tuesta. Tuotantosidonnaisia eläinpalkkioita ovat lypsylehmä-, nauta- sekä lammas- ja vuohipalkkiot. Eräistä ohjelmaperusteisista viljelijäkorvauksista annetussa laissa (1360/2014) säädetään ohjelmaperusteisista tukijärjestelmistä, jotka ovat osa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa. Eläinten hyvinvointikorvaus sekä ympäristökorvaukseen kuuluva alkuperäisrotujen kasvattamista koskeva ympäristösopimus ovat ohjelmaperusteisia eläinmäärään perustuvia korvauksia.

Sekä tuotantosidonnaisen että ohjelmaperusteisen eläintuen valvonta tehdään osana yhdennettyä hallinto- ja valvontajärjestelmää. Yhdennetystä hallinto- ja valvontajärjestelmästä säädetään yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 352/78, (EY) N:o 165/94, (EY) N:o 2799/98, (EY) N:o 814/2000, (EY) N:o 1290/2005 ja (EY) N:o 485/2008 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1306/2013 (*horisontaaliasetus*) V osaston II luvussa. Yhdennettyä järjestelmää sovelletaan asetuksen (EU) N:o 1307/2013 liitteen I tukijärjestelmiin (suorat tuet) sekä asetuksen (EU) N:o 1305/2013 33 artiklan tukiin (maaseudun kehittämistuet).

Horisontaaliasetuksen nojalla on annettu seuraavat säädökset, joissa säädetään tarkemmin valvonnasta:
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1306/2013 täydentämisestä yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän sekä suoriin tukiin, maaseudun kehittämistukeen ja täydentäviin ehtoihin sovellettavien maksujen epäämis- ja perumisedellytysten sekä hallinnollisten seuraamusten osalta annettu komission delegoitu asetus (EU) N:o 640/2014 (*hallintoasetus*);
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1306/2013 soveltamissäännöistä yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän, maaseudun kehittämistoimenpiteiden ja täydentävien ehtojen osalta annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 809/2014 (*valvonta-asetus*).

Maatalouden tukien toimeenpanosta annettua lakia (192/2013) sovelletaan Euroopan unionin varoista rahoitettujen tukien toimeenpanoon. Laissa säädetään muun muassa tukien valvonnasta. Lain nojalla on annettu valtioneuvoston asetus Euroopan unionin rahoittamien eläintukien valvonnasta (502/2015), jossa säädetään EU-rahoitteisten eläintukien valvonnasta ja tukiehtojen tarkastamisesta joiltakin osin tarkemmin. Asetukseen ehdotetaan nyt muutoksia, jotka tehtäisiin Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain 7 §:n 2 momentin, eräistä ohjelmaperusteisista viljelijäkorvauksista annetun lain 15 §:n 3 momentin sekä maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 22 §:n 6 momentin ja 23 §:n 4 momentin nojalla.

2. Asetuksen pääasiallinen sisältö

Asetukseen ehdotetaan muutosta, jolla otettaisiin huomioon eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevassa EU-lainsäädännössä ja kansallisissa säädöksissä tapahtuneet muutokset. Säädösviittaukset päivitettäisiin vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Asetuksen 5 ja 6 §:ään ehdotetaan muutosta, jolla tarkennettaisiin eläinten hylkäämiseen valvonnassa liittyviä sääntöjä. Vuodelta 2022 maksettavista lypsylehmä-, nauta-, uuhi- ja kuttupalkkioista, teuraskaritsa- ja teuraskilipalkkiosta sekä peltokasvipalkkiosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (79/2022) säädetään yhteisen maatalouspolitiikan tukijärjestelmissä viljelijöille myönnettäviä suoria tukia koskevista säännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1307/2013 täydentämisestä ja mainitun asetuksen liitteen X muuttamisesta annetun komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 639/2014, jäljempänä *soveltamisasetus*, 53 artiklan 4 kohdan toisen alakohdan a ja b alakohdissa tarkoitetuista päivämääristä, joiden perusteella arvioidaan eläinten tunnistus- ja rekisteröintivaatimusten täyttymistä palkkioita myönnettäessä. Tällä on vaikutusta eläimen tukikelpoisuuteen ja siten myös valvonnassa hylättäviin eläimiin. Kun eläimellä havaitaan tunnistamisen tai rekisteröinnin virhe, ja eläin hylätään tuotantosidonnaista tukea koskevassa valvonnassa, eläimestä tulee tukikelvoton kyseiselle hakuvuodelle eikä myöskään eläimen viimeisin haltija voi saada siitä tukea siinä tapauksessa, että eläin siirtyy hakuvuoden aikana toisella tilalle. Viimeisimmälle haltijalle ei kuitenkaan aiheudu hallinnollista seuraamusta eläimen aikaisemmasta tunnistamisen ja rekisteröinnin virheestä.

3. Yksityiskohtaiset perustelut

2 §
Asetuksen 2 §:ää muutettaisiin niin, että siinä otettaisiin huomioon eläinten tunnistamista ja rekisteröintiä koskevassa EU-lainsäädännössä ja kansallisissa säädöksissä tapahtuneet muutokset. Nykyisessä lainsäädännössä käytetään eläintenpitäjän käsitteen sijasta käsitettä toimija. Pykälää ehdotetaan päivitettäväksi käytettävän käsitteen ja säädösviittauksen osalta vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Vastaavalla tavalla kuin aiemmin, tukea ei maksettaisi, jos vaadittua ilmoitusvelvollisuutta ei ole noudatettu.

5 §
Asetuksen 5 §:n 1 momenttiin ehdotetaan päivitettäväksi säädösviittaukset vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Asetuksen 5 §:n 2 momenttiin ehdotetaan tarkentavaa sääntelyä eläimen hylkäämisestä. Sääntely vastaisi Euroopan komission uusia tulkintaohjeita (Ref. Ares(2021)5844044-24/09/2021) ja komission antamia vastauksia jäsenmaille (esimerkiksi AGRI.DDG2.D.3/AMV/ARES(2020) 8442569, AGRI.DDG2.D.3/FA/MV ARES(2021)4290951) eläimen tukikelpoisuudesta ja seuraamusten soveltamisesta.

Jo hallintoasetus edellyttää, että tukikelpoinen ja mahdollisesti tukikelpoinen nauta, joka ei täytä merkinnän ja rekisteröinnin vaatimuksia tai muuta tukiehtoa, hylätään valvonnassa. Jatkossa kuitenkin soveltamisasetuksen 53 artiklan 4 kohdan toisen alakohdan b alakohdassa tarkoitettu päivämäärä, josta säädetään valtioneuvoston asetuksessa (79/2022) ja joka liittyy eläimen tukikelpoisuuteen kyseisenä hakuvuonna, huomioitaisiin eläimen hylkäämisessä valvonnassa.

Samaan aikaan valvonnan tuloksella yksittäisen eläimen osalta olisi vaikutusta siihen, voidaanko eläimestä maksaa palkkiota eläimen viimeiselle haltijalle.

Soveltamisasetuksen 53 artiklan 4 kohdan toisen alakohdan b alakohdassa tarkoitettua viitepäivää sovellettaessa viitepäivän tilanne eläinrekisterissä muodostaa palkkiojärjestelmään kuuluvien eläinten joukon kyseiselle hakuvuodelle, kun on kyse lypsylehmistä, emolehmistä, emolehmähiehoista ja saaristohiehoista. Näin ollen esimerkiksi silloin, kun eläin on syntynyt viitepäivän jälkeen tai tullut tilalle viitepäivän jälkeen eikä eläin ole ollut aiemman tilan hakemuksella viitepäivänä, eläin ei kuulu palkkiojärjestelmään kuuluviin eläimiin kyseisenä vuonna eikä eläintä hylätä tuotantosidonnaista tukea koskevassa valvonnassa, vaikka merkinnässä tai rekisteröinnissä havaittaisiin puutteita. Jos palkkiojärjestelmään viitepäivän tilanteen mukaan kuuluvalla eläimellä havaitaan tuotantosidonnaista tukea koskevassa valvonnassa merkinnän tai rekisteröinnin virhe ja eläin hylätään valvonnassa, eläimestä tulee tukikelvoton kyseiselle hakuvuodelle eikä myöskään eläimen viimeisin haltija voi saada siitä tukea, jos eläin siirtyy hakuvuoden aikana toisella tilalle. Viimeisimmälle haltijalle ei kuitenkaan aiheudu hallinnollista seuraamusta eläimen tukikelvottomuudesta.

Sonnien ja härkien osalta sovelletaan soveltamisasetuksen 53 artiklan 4 kohdan toisen alakohdan a alakohdassa tarkoitettua eläimen pitoaikaan liittyvää päivämäärää, jonka mukaisesti arvioidaan eläimen kuulumista palkkiojärjestelmään kyseisenä hakuvuonna. Koska sonnien ja härkien pitoaika on ns. kelluva tilallapitoaika eikä sen ajankohtaa voida määrittää etukäteen, valvonnassa lähtökohtaisesti kaikki tietyn ikärajan ylittävät sonnit ja härät ovat mahdollisesti tukikelpoisia eläimiä. Tämä tarkoittaa, että merkinnän ja rekisteröinnin vaatimuksia koskeva virhe tuenmääräytymisjaksolla aiheuttaa eläimen hylkäämisen valvonnassa. Koska eläimestä tulee tukikelvoton kyseiselle hakuvuodelle, myöskään eläimen viimeisin haltija ei voi saada siitä tukea, jos eläin siirtyy hakuvuoden aikana toisella tilalle. Viimeisimmälle haltijalle ei kuitenkaan aiheudu hallinnollista seuraamusta eläimen tukikelvottomuudesta.

Teurashiehojen osalta eläinten hylkäämiseen ei tulisi muutoksia aikaisempaan verrattuna.

6 §
Asetuksen 6 §:n 1 momenttiin ehdotetaan päivitettäväksi säädösviittaukset vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Asetuksen 6 §:n 2 momenttiin ehdotetaan tarkentavaa sääntelyä eläimen hylkäämisestä vastaavalla tavalla kuin 5 §:ssä. Jo hallintoasetus edellyttää, että tukikelpoinen ja mahdollisesti tukikelpoinen lammas tai vuohi, joka ei täytä merkinnän ja rekisteröinnin vaatimuksia tai muuta tukiehtoa, hylätään valvonnassa. Jatkossa kuitenkin soveltamisasetuksen 53 artiklan 4 kohdan toisen alakohdan b alakohdassa tarkoitettu päivämäärä, josta säädetään valtioneuvoston asetuksessa (79/2022) ja joka liittyy eläimen tukikelpoisuuteen kyseisenä hakuvuonna, tulee huomioida eläimen hylkäämisessä valvonnassa. Samaan aikaan valvonnan tuloksella yksittäisen eläimen osalta on vaikutusta siihen, voidaanko eläimestä maksaa palkkiota eläimen viimeiselle haltijalle.

Soveltamisasetuksen 53 artiklan 4 kohdan toisen alakohdan b alakohdassa tarkoitettua viitepäivää sovellettaessa viitepäivän tilanne eläinrekisterissä muodostaa palkkiojärjestelmään kuuluvien eläinten joukon kyseiselle hakuvuodelle uuhien ja kuttujen osalta. Näin ollen esimerkiksi silloin, kun eläin on syntynyt viitepäivän jälkeen tai tullut tilalle viitepäivän jälkeen eikä eläin ole ollut aiemman tilan hakemuksella viitepäivänä, eläin ei kuulu palkkiojärjestelmään kuuluviin eläimiin kyseisenä vuonna eikä eläintä hylätä tuotantosidonnaista tukea koskevassa valvonnassa, vaikka sen merkinnässä tai rekisteröinnissä havaittaisiin puutteita. Jos palkkiojärjestelmään viitepäivän

tilanteen mukaan kuuluvalla eläimellä havaitaan tuotantosidonnaista tukea koskevassa valvonnassa merkinnän tai rekisteröinnin virhe ja eläin hylätään, eläimestä tulee tukikelvoton kyseiselle hakuvuodelle eikä myöskään eläimen viimeisin haltija voi saada siitä tukea, jos eläin siirtyy hakuvuoden aikana toisella tilalle. Viimeisimmälle haltijalle ei kuitenkaan aiheudu hallinnollista seuraamusta eläimen tukikelvottomuudesta.

Teuraskaritsojen ja teuraskilien osalta eläinten hylkäämiseen ei tulisi muutoksia aikaisempaan verrattuna.

4. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetulla asetuksella ei arvioida olevan vaikutuksia valtion talousarvioon.

5. Lausunnot

Asetusehdotuksesta pyydettiin lausunto Ruokavirastolta, Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf:ltä, ProAgria Keskusten Liitolta, Svenska lantbrukssällskapens förbund rf:ltä ja Maaseudun Kehittäjät ry:ltä. Lausuntoaikaa oli vain viisi viikkoa, jotta tuen valvonta voidaan toteuttaa suunnitellussa aikataulussa.

Lausunnon antoivat Ruokavirasto ja Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry. Ruokavirastolla ei ollut lausuttavaa asetusehdotuksesta. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:n lausunnossa todettiin, että viljelijän näkökulmasta on kohtuutonta, että eläinten tulo- ja poistoilmoitusten, rodun, sukupuolen ja käyttötavan muuttaminen viitepäivän jälkeen katsotaan hakijan virheeksi. Lisäksi kohtuuttomana pidettiin sitä, että valvonnassa hylätystä eläimestä ei voi saada tukea toisella maatilalla kyseisenä vuonna etenkin, kun eläimen ostajalla ei ole mahdollisuutta tarkastaa sitä, onko eläin valvonnassa hylätty. Asetusehdotusta ei muutettu tältä osin, koska EU-lainsäädäntö ja Euroopan komission uudet asiaa koskevat tulkintaohjeet eivät mahdollista muuttamista. Lisäksi MTK ry:n lausunnossa pidettiin eri eläinlajien ja eläinryhmien käyttötarkoitusta ja sen ilmoittamista ongelmallisena. Asetusehdotusta ei muutettu tältä osin, mutta käyttötarkoituksesta ja sen ilmoittamisesta on tarkoitus luopua eläinlajien ja eläinryhmien osalta seuraavalla rahoituskaudella.

6. Laintarkastus

Asetusehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.